

090040

2373 MAKSUDYAN, Nazan. Orphans, cities, and the state: vocational orphanages (*islahanes*) and reform in the late Ottoman urban space. *International Journal of Middle East Studies*, 43 iii (2011) pp.493-511.

Islahane

-Islahhane

- 84 KORNRUMPF, H.-J. *Islahhaneler. Economie et sociétés dans l'empire ottoman (fin du XVIIIe - début du XXe siècle): Actes du Colloque de Strasbourg (1980)*. Publ. J.L. Bacqué-Grammont et P. Dumont. Paris: CNRS, 1983 (Colloques Internationaux du Centre National de la Recherche Scientifique, 601) pp.149-156 [German, with Turkish text of part of *Islahhaneleri da'ir nizamname*, 1867.]

21364

29 ARALIK 1992

French cosmetics, English insurance companies, American sewing machines, and moving-picture dramas. *Syria, the Land of Lebanon* (New York: McBride, Nast & Co. 1913), 37.

⁶⁴For example, BCR, *Da'awa* 18, A.H. 1323–1326, 8 August 1905; and advertisement for Singer sewing machine in *al-Mahabba*, 10 June 1905, 816. See also Uri M. Kupferschmid, "The Social History of the Sewing Machine in the Middle East," *Die Welt des Islams* 44 (2004): 195–213.

⁶⁵In another marital court case, testimonies were rejected because the mode of socialization they referenced was that of two married couples spending evenings together in mixed company. BCR, *Zawaj*, H.A. 1328–1329, 18 January 1910. Phonographs were common in cafés and entertainment facilities in Beirut. Umar Salih al-Barghuti, *al-Marahil* (al-Mu'assasa al-'Arabiyya li-l-Dirasat wa-l-Nashr, 2001), 126.

⁶⁶Mas'ud Dahir, trans. and ed., *Bayrut wa-Jabal Lubnan 'ala Masharif al-Qarn al-'Ishrin: Dirasa fi al-Ta'rikh al-Ijtima'i min khilal Mudhakkirat al-'Alim al-Rusi al-Kabir A. Krymsky* (Beirut: Dar al-Mada, 1986), 113.

⁶⁷Advertisement by Filip Shushani and Shukri Sawda, *Lisan al-Hal*, 21 February 1905, 1.

⁶⁸On Izmir and its Greek Orthodox community, Haris Exertzoglou, "The Cultural Uses of Consumption: Negotiating Class, Gender, and Nation in the Ottoman Urban Centers During the 19th Century," *International Journal of Middle East Studies* 35 (2003): 77–101; on Istanbul, Elizabeth Frierson, "Unimagined Communities: State, Press, and Gender in the Hamidian Era" (PhD diss., Princeton University, 1996); and on Cairo, Shakry, "Schooled Mothers and Structured Play."

⁶⁹On Egypt, Mona L. Russell, *Creating the New Egyptian Woman: Consumerism, Education, and National Identity, 1863–1922* (New York: Palgrave Macmillan, 2004), esp. Chap. 7; and on Iran, Kashani-Sabet, "Patriotic Womanhood," 36–37.

D230

19 MSAN 1912

MADDE YAYINLANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Nazan Maksudyân

ORPHANS, CITIES, AND THE STATE:
VOCATIONAL ORPHANAGES (*ISLAHHANES*)
AND REFORM IN THE LATE OTTOMAN
URBAN SPACE

Abstract

This paper analyzes the large network of Ottoman vocational orphanages (*islahhanes*) opened from the 1860s onward in the provincial centers of the Ottoman Empire as a new educational and disciplinary institution for orphan, destitute, and poor children. I argue that *islahhanes* embodied new conceptualizations of order/disorder, obedience/disobedience, security/danger, and progress/decline in the urban space. In opening these institutions, Ottoman reformers aimed at the beautification and sterilization of urban centers by removing unattended children and youth from the streets and at the rejuvenation of economic activity by turning idle and wandering children into skilled and productive laborers. The establishment of orphanages was not only considered a means to solve a public-order problem but was also represented as a means of reintegration, of reshaping civic responsibility in children who had either lost or never embraced it. *Islahhanes* were also significant in the more abstract context of "Ottoman reform" and centralization and in the dissemination of Ottomanist ideals. On an imperial level, they were instrumental in linking the center with the provinces and local communities with Ottoman identity.

The series of Ottoman legal and administrative reforms called the Tanzimat (reorganization), which were implemented between 1839 and 1876, were conceived by a small and influential segment of the imperial bureaucratic elite.¹ They were closely related to foreign diplomatic pressure regarding issues of right to life, liberty, and property of mainly non-Muslim subjects. Yet the reforms had a multiplier effect, bringing about several other developments in the long term. As Maurus Reinowski explains, different notions of "order" were at the heart of Tanzimat state ideology and political idioms.² The terms *asayîş* (public order, public tranquility) and *emniyet* (safety, security, the police, the law) were central to these notions. In line with the traditional circle of equity, security was granted in return for subjects' obedience. Especially from the 1860s onward, the new notion of order involved not only obedience but also conceptions of civilization (*medeniyet*) and discipline (*inzibat*). Within this framework, any form of disobedience or dissolution of order would be corrected with *terbiye* and *tedib*, which no longer simply

Nazan Maksudyân is a Postdoctoral Research Fellow of the Alexander von Humboldt Foundation at Zentrum Moderner Orient, Berlin, Germany; e-mail: maksudyân@gmail.com

© Cambridge University Press 2011 0020-7438/11 \$15.00

OSMANLI DEVLETİ'NDE ÇOCUK ve TOPLUM SAĞLIĞININ KORUNMASI ADINA GİRİŞİLEN ÖNEMLİ BİR SOSYAL PROJE: ISLAHHÂNELER

A. Latif Armağan*
İlknur Haydaroğlu

11 EYLÜL 2007

MADDE YAPILANIN
SONRA HÜKEN DOKÜMAN

Bu çalışmada, XIX. yüzyılın sonlarına doğru büyük sosyo-ekonomik sorunların yaşandığı Osmanlı Devleti'nde, çocukların ruhsal ve bedensel açıdan yeterli bireyler haline getirilmesi amacıyla Midhat Paşa tarafından ilk defa 1863 yılında Niş'te kurulan ve ardından bütün ülkeye yaygınlaştırılmaya çalışılan ıslahhâne uygulamasıyla ilgili bazı bilgiler verilecektir.

Niş Islahhânesi

4 Şubat 1861'de Niş valiliğine atanan Midhat Paşa, vilayete ilk gittiği dönemlerde yerli halkın ve Kırım Savaşı sonucunda yerlerinden edilen göçmen ailelerinin çocuklarının başboş sokaklarda dolaştığını gözlemleyerek, kolluk kuvvetlerinin de yardımıyla mahalle mekteplerine zorla kayıtlarını yaptırmış, eğitim almaları için büyük çaba sarf etmişti.¹ Fakat ilerleyen zamanlarda bu çocukların önemli bir bölümünün kimsesiz ve çok fakir olduğunu öğrendikten sonra çocukların sadece mahalle mekteplerine devam etmelerinin çözüm olmayacağını anlamıştı.²

Gerçekten bu durumda olan çocukların okula gitmesi hiçbir anlam taşımayacaktı. Çünkü, okul sonrasında gidebilecekleri bir yerleri olmadığı için sokaklarda yaşamlarını sürdürmeye devam edeceklerdi. Daha da önemlisi büyük bir kısmının sürdürdüğü bu ayakta kalma mücadelesi özellikle kış günlerinde ölümle noktalanmaktaydı. Yaşamayı başaranlarsa hayat tarzlarından kaynaklanan kötü alışkanlıklar edinmekte gecikmiyorlar ve soluğu hayatlarının önemli bir bölümünü geçirecekleri hapishanelerde alıyorlardı.³

Midhat Paşa, insanlığa ve merhamete sığmadığını düşündüğü bu sefaleti önlemek için 1863 yılı ortalarında hemen bir yardım kampanyası düzenlemiş; servet ve merhamet sahiplerinden bağışlar alınmış⁴, 5-13 yaşları arasında 50 civarında kimsesiz ve fakir çocuk için bir yer kiralanarak, barınma, elbise vb. ihtiyaçları karşılanmıştır.⁵

Çocuklar ıslahhâneye sadece sıcak bir yuvaya sahip olmaları için kabul edilmiyorlardı. Yevmiye ile tutulan ustalar yardımı ile kunduracılık, terzilik, debbâklık gibi mesleklerde çıraklıktan başlayarak kalfalık düzeyine kadar eğitim alıyorlar ve temel düzeyde okuma-yazma öğreniyorlardı. Islahhânenin açıldığını ve çocukların meslek sahibi olmalarına yardım edildiğini duyanlar, diğer kazalardaki fakir ve kimsesiz çocukları da buraya yönlendirince, mevcut bina 1863 yılı sonlarına doğru yeterli derecede hizmet veremez duruma gelmişti.⁶

Midhat Paşa, halkın ıslahhâneye verdiği değeri görünce daha büyük bir ıslahhâne yapılması için harekete geçmiş ve bu amaçla vilayet genelinde 50.000 kuruş yardım toplanmış ve 150 çocuğun

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, Ankara/TÜRKİYE. e-mail: latifarmagan@yahoo.com